

TİHV AKADEMİ

BÜLTEN NO: 1

MART 2018

TİHV AKADEMİ

ZOR KOŞULLAR ALTINDA İNSAN HAKLARI AKTİVİSTLERİ OLARAK AKADEMİSYENLERİ DESTEKLEMELİK

Akademisyenler Türkiye’de yaşanan çatışmalı ortama itiraz etti:

'Bu Suça Ortak Olmayacağız'

Türkiye'nin içinde bulunduğu silahlı çatışma ortamına, akademisyenler ve araştırmacılar, kamuoyunda "Bu Suça Ortak Olmayacağız" ya da "Barış Bildirisi" olarak bilinen bildiri ile karşılık verdi. Akademisyenler, bildiriye Türkiye Cumhuriyeti devletine, Türkiye'nin Kürt nüfusunun ağırlıklı olarak yaşadığı illerde yaşanan şiddete son verilmesi ve müzakere koşullarının hazırlanması için çağrıda bulundu. Bildiri, 11 Ocak 2016'da Türkiye'deki 89 üniversiteden 1128; yurt-

dışından 355'i aşkın akademisyen ve araştırmacının imzası ile kamuoyu ile paylaşıldı. İmza kampanyası 20 Ocak 2016 tarihinde tamamlandığında, bildiriye 433 farklı üniversiteden akademisyenin imzası bulunuyordu. Bu üniversitelerin 102'si Türkiye'deki, 331'i ise yurtdışındaki üniversitelerden oluşuyordu. Bildiri kamuoyu ile paylaşıldıktan sonra bildiriye imza atan akademisyenleri hedef alan açıklamalar gelmeye başladı.

Barış bildirisinin sonuçları: "Cadı avı"

Bildirinin 11 Ocak 2016 tarihinde kamuoyu ile paylaşılması sonrası Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın akademisyenleri "karanlık aydın müsveddeleri" olarak nitelemesinin ve Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) "bu bildiri ile ilgili olarak hukuk çerçevesinde gereği yapılacaktır" şeklindeki açıklamalarının ardından imzacı akademisyenler, hukuksuz bir şekilde hedef gösterme, istifaya zorlama,

uzaklaştırma, idari soruşturma, gözaltı, ev araması ve tutuklamalarla karşı karşıya kaldı. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından adli soruşturma süreci başlatıldı; akademisyenlerin yurtdışına çıkmaları yasaklandı; pasaportlarına el kondu. Bildirinin açıklanmasından sonra geçen bir haftalık sürede, 20 farklı üniversitede, 109 akademisyene üniversiteleri tarafından soruşturma açılmıştı. **Devamı sayfa 2'de**

TİHV Akademi, akademideki hak ihlallerini ve tahribatı, insan hakları ve akademik özgürlükler bağlamında araştırmak, insan hakları mücadelesini akademik bakış açısıyla desteklemek, haklar konusunda duyarlılığı arttırmak konusunda çalışmalar yürütmektedir. Proje çerçevesinde yayınlanacak olan TİHV Akademi Bülteni ile proje kapsamında yapılan araştırmaların ve faaliyetlerin görünür kılınması ve akademiye yönelik baskı ve hak ihlalleri ile ilgili haberlerin paylaşılması amaçlanmıştır.

Barış bildirisine giden süreç

2010 sonrası, Türkiye tarihinde Kürt sorununa barışçıl çözümün konuşulduğu dönem olarak yer aldı. Kürt sorununun çözümünü hedefleyen ve "çözüm süreci" olarak adlandırılan bu kırılma süreci, 2015 Haziran seçimleri sonrasında Temmuz 2015'te Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin, çözüm sürecinin sona erdiğini duyurması ile son buldu. 20 Temmuz 2015 tarihinde Suriye'de Kobani'ye oyuncak götürmek için bir araya gelen gençlere IŞİD tarafından yapılan bombalı saldırıda 33 genç hayatını kaybetti. Takip eden dönemde Türkiye'nin Kürt nüfusunun ağırlıklı olarak yaşadığı bölgelerde silahlı çatışma süreci başladı. Silahlı çatışma sürecinin başlamasına karşı barış talebini yükseltmek için 10 Ekim 2015'te Ankara'da barış talebiyle bir araya gelen yüzbinlerce insan IŞİD tarafından üstlenilen bombalı saldırının hedefi oldu. Saldırı sonucunda 103 kişi hayatını kaybetti. Kürt nüfusunun yoğunluklu olarak yaşadığı bölgelerde sokağa çıkma yasakları ilan edilirken, sivillerin insan haklarının ihlal edildiğine dair haberler gelmeye başladı. Nitekim, Kasım 2015'te Avrupa Komisyonu İnsan Hakları Komiseri Türkiye'nin güneydoğusunda 16 Ağustos 2015'ten itibaren ilan edilen uzun süreli sokağa çıkma yasaklarının, orantılılık ve gereklilik ilkelerine uymadığını ifade ederek Türkiye'yi uyardı. **Devamı sayfa 2'de**

Bu belge, Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) tarafından, Avrupa Birliği desteği ile yürütülen "Zor Koşullar Altında İnsan Hakları Aktivistleri Olarak Akademisyenleri Desteklemek" projesi kapsamında hazırlanmıştır. Bu belgede geçen görüş ve düşüncelerden Avrupa Komisyonu sorumlu tutulamaz.

Barış akademisyenlerinin ihraçlarını protesto etmek isteyen Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyeleri, cübbelerini okul kapısının önüne serdi. Polis cübbeleri postallarla ezdi.

Barış bildirisinin sonuçları: “Cadı avı”

Ayrıca 15 akademisyen görevinden uzaklaştırılmış, 36 akademisyen göz altına alınmıştı. Bunlara rağmen akademisyenler neden “suça ortak olmadıklarını” anlatmaya, barış taleplerini yinelemeye devam ettiler. Barış için Akademisyenlerin İstanbul’daki üyeleri bildiriye tekrar okuyarak barış talebinde ısrarcı olduklarını bildirdiler. Hemen ardından, açıklamayı yapan 4 akademisyen hakkında yakalama kara-

rı çıktı. Tutuklama talebiyle mahkemeye sevk edilmelerinin akabinde tutuklandılar.

Yargılanan barış akademisyenlerine destek olmak için demokratik kitle örgütleri ve “Barış için Herkes” grubunun da katılımıyla Çağlayan Adliyesi önünde Adalet Nöbetleri tutulmaya başlandı. Akademisyenler, 22 Nisan 2016’da serbest bırakıldılar. Bu süreçte işten çıkarılan akademisyen Mehmet Fatih Traş 25 Şubat 2017’de intihar etti.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı’nın (TİHV) 2016 yılında yayınladığı raporlarda da belirttiği gibi, 11 Aralık 2015’ten sonra yeni bir dönem başladı: sokağa çıkma yasakları önceden haber verilmeden ve süresiz olarak uygulanmaya başlandı; sokağa çıkma yasağı ilan edilen yerler bölgenin bütününe yayıldı; hükümet yetkililerinin açıklamaları sertleşti ve güvenlik güçlerinin bölgeye müdahalesi “askeri imha” niteliği kazandı. Bu yeni durumun neden olduğu gelişmeler, İnsan Hakları İzleme Örgütü, Uluslararası Af Örgütü ve TİHV’in de aralarında olduğu çok sayıda hak örgütü tarafından da belgelendi. Bunlardan TİHV’in Dökümantasyon Merkezi verilerine göre 16 Ağustos 2015-18 Mart 2016 tarihleri arasında 7 il ve en az 22 ilçede resmi olarak tespit edilebilen en az 63 sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Yine bu verilere göre en az 1 milyon 809 bin kişinin özgürlük ve güvenlik hakkı; sağlık hizmetlerine ulaşım hakkı; özel ve aile hayatına saygı hakkı; toplanma özgürlüğü; örgütlenme özgürlüğü; din özgürlüğü; bilgi alma ve verme özgürlüğü, mülkiyetin korunması hakkı, eğitim hakkı, işkence ve insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele yasağı, yaşam hakkı ve vücut bütünlüğü hakkı olmak üzere en temel haklarının ihlal edildiği tahmin ediliyor.

OHAL koşullarında akademik tasfiye ve “Sivil Ölüm”

15 Temmuz 2016’da gerçekleşen darbe girişiminin hemen ardından 20 Temmuz 2016’da ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) uygulaması iktidarın tek elde toplandığı yeni bir dönemi başlattı. Art arda çıkarılan KHK’larla TBMM çalışmaz hale geldi; mecliste üçüncü parti olarak bulunan HDP’nin eşbaşkanları da dahil olmak üzere çok sayıda milletvekili hapse atıldı; HDP’li belediyelere kayyum atandı. OHAL, üniversitelere yönelik tasfiye girişimiyle birlikte, temel insan haklarının ihlaline neden olduğu için “sivil ölüm” olarak adlandırılan, yeni bir dönemi de başlattı. OHAL’in ilanından sonra ilki 1 Eylül 2016’da, sonuncusu 24 Aralık 2017’de ilan edilen toplam 31 KHK yayımlandı. KHK’lar ile çok sayıda dernek,

OHAL, Türkiye akademisinde başlamış olan tasfiye sürecinde en temel insan hakları ihlallerine neden olduğu için “sivil ölüm” olarak adlandırılan bir dönemi de başlattı

gazete, kanal kapatıldı; yüzbinlerce kamu çalışanı ihraç edildi. Bu KHK’lar üniversite kapatmalarını ve akademisyen ihraçlarını da içerdi. Yurtdışında eğitim gören 269 öğrencinin bursu kesildi. 139 farklı üniversiteden 5882 akademisyen KHK ile ihraç edildi. İhraç edilenlerin 389’u, üniversite çalışan Barış Bildirisi imzacısı akademisyenlerdi. İhraç edilen barış akademisyenlerinin 42’si aynı zamanda işten çıkarılmış veya istifaya zorlanmıştı. KHK’lar ile ihraç edilen akademisyenlerin kamu kurumlarında iş bulmaları, haklarında verilen kararlara karşı dava açmaları, yurtdışına çıkmaları engellendi. KHK ile ihraç

edildikleri sicillerine işlendiği için özel sektörde iş bulmaları da işverenlerin muhalif olarak damgalanmak korkuları nedeniyle imkansız hale geldi.

Öte yandan, barış bildirisine imza atan akademisyenlere yönelik herhangi bir işlem yapmayan üniversiteler de oldu. Ancak, Türkiye akademisinden tasfiye edilmeseler de bu üniversitelerdeki akademisyenler, akademik faaliyetlerini devam ettirmelerini engelleyen yaptırımlarla karşılaştılar. Kamunun araştırma kurumlarına sundukları proje önerileri hakem değerlendirme sürecine girmeden reddedildi; araştırma projelerini değerlendirme panellerinde jüri olarak yer alamadılar;

araştırmalarını yurtdışındaki üniversitelerde devam ettirebilmelerine olanak sağlayan desteklerden yararlanmaları, yüksek lisans ve doktora çalışmaları ve akademik atama ve yükseltmeleri engellendi.

1 Eylül 2016 tarihli 674 sayılı KHK’nın 49. Maddesi ile ÖYP kapsamındaki araştırma görevlilerinin 33a’dan 50d’ye geçirilmesine dair düzenleme yapıldı. Bu düzenleme ile güvence unsuru olan mecburi hizmet sözleşmeleri kaldırılarak çalışma süreleri lisansüstü eğitim ile sınırlandırıldı. Lisansüstü eğitim olmayan üniversitelerde kadroları bulunan ÖYP araştırma görevlileri, kadrolarının bulunduğu üniversitelere gitmek zorunda bırakıldığından, bu öğrencilerin eğitim öğretim hakları da engellenmiş oldu.

AKADEMİNİN PANORAMASI

Barış bildirisine götüren süreç

Kürt sorunun çözümünü hedefleyen "çözüm süreci", 2015 Haziran seçimleri sonrasında Temmuz 2015'te Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin, çözüm sürecinin sona erdiğini duyurması ile son buldu.

Kürt illerinde devletin güvenlik güçleri ile silahlı Kürt gruplar arasında kentleri de içine alan çatışmalar başladı.

16 Ağustos 2015-1 Ocak 2018: Toplam 11 il ve en az 49 ilçede resmi olarak tespit edilebilen en az 289 sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

11 Ocak 2016: Barış bildirisini Türkiye'deki 89 üniversiteden 1128 akademisyenin imzası ile kamuoyu ile paylaşıldı.

20 Temmuz 2015 Suruç'da 33 genç IŞİD'in bombalı saldırısı sonucu hayatını kaybetti.

10 Ekim 2015'te Ankara'da barış için bir araya gelen yüzbinlerce insan IŞİD'in bombalı saldırısının hedefi oldu; 103 kişi hayatını kaybetti.

En az 1 milyon 809 bin kişinin temel hakları ihlal edildi. 162 sivil (29 kadın, 32 çocuk, 24 yaşlı) yaşamını yitirdi.

Akademisyenler kuşatma altında

15 Ocak 2016: 19 imzacı akademisyen gözaltına alındı.

14 Mart 2016: BAK metni 4 akademisyen tarafından tekrar basın toplantısında okundu
15 Mart 2016: 4 akademisyen tutuklandı.

22 Nisan 2016: 4 akademisyene tahliye kararı

20 farklı üniversiteden 109 akademisyen hakkında disiplin soruşturması açıldı.

29 akademisyen işten çıkarıldı.

25 ilde adli soruşturma başlatıldı.

4 ilde gözaltı işlemi gerçekleştirildi.

3 ilde akademisyenlerin evlerinde arama yapıldı.

OHAL koşullarında akademinin tasfiyesi

15 Temmuz 2016: Darbe girişimi

1 Eylül 2016: 672 sayılı KHK: 2 bin 346 akademisyen ihraç edildi. 42'si barış imzacısı

29 Ekim 2016: 675 sayılı KHK: 1262 akademisyen ihraç edildi. 24'ü barış imzacısı.

22 Kasım 2016: 677 sayılı KHK: 242 akademisyen ihraç edildi. 15'i barış imzacısı.

6 Ocak 2017: 679 sayılı KHK: 631 akademisyen ihraç edildi. 43'ü barış imzacısı.

7 Şubat 2017: 686 sayılı KHK: 330 akademisyen ihraç edildi. 184'ü barış imzacısı.

29 Nisan 2017: 689 sayılı KHK: 484 akademisyen ihraç edildi. 66'si barış imzacısı.

14 Temmuz 2017: 692 sayılı KHK: 302 akademisyen ihraç edildi. 5'i barış imzacısı.

25 Ağustos 2017: 693 sayılı KHK: 120 akademisyen ihraç edildi. 4'ü barış imzacısı.

24 Aralık 2017: 695 sayılı KHK: 105 akademisyen ihraç edildi. 6'si barış imzacısı.

667 sayılı KHK ile ihraçların çerçevesi oluşturuldu. 15 vakıf üniversitesi kapatıldı.

674 sayılı KHK ile ÖYP'li araştırma görevlileri 33a'dan 50d'ye geçirildi.

676 sayılı KHK ile YÖK'ün yapısı değiştirildi ve rektörlük seçimleri kaldırıldı.

683 sayılı KHK ile ihraç edilen, açığa alınan veya hakkında soruşturma olanların doçentlik başvurularının durdurulması /iptali kararı alındı.

690 sayılı KHK ile yurtdışındaki bazı okullardan alınan diploma ve derecelerin denkliklerinin tanınmaması kararı alındı

694 sayılı KHK ile ihraç edilen öğretim elemanlarının OHAL Komisyonu tarafından iade edilmeleri halinde kendi kurumları ve 3 büyük şehir dışında görevlendirilmeleri kararı alındı